Projevy celiakie

Celiakie je relativně častým imunopatologickým onemocněním, které je způsobeno přecitlivělostí na bílkovinnou složku obilných zrn, na lepek. Odhaduje se, že v České republice se tato nemoc vyskytuje asi u **1 člověka z 200-250**. Vzhledem k mnohdy mírným, či nulovým příznakům zůstává často nerozpoznána. Poměr výskytu **ženy : mužům** je asi **2:1**, ale na druhou stranu se u mužů o něco častěji vyskytují těžší formy nemoci.

Typy celiakie

Z hlediska přítomnosti příznaků a dalších známek nemoci rozlišujeme tři hlavní formy celiakie.

Manifestní forma

Nacházíme u ní klasické příznaky (viz. níže) + jsou pozitivní sérologická vyšetření na protilátky anti-EMA a anti-tTG+ je přítomný zánět sliznice tenkého střeva

Tichá „silent“ forma

Nejsou vyjádřené příznaky x Jsou přítomné protilátky v krvi a je přítomen i zánět sliznice tenkého střeva

Latentní forma

Jsou pouze pozitivní protilátky, ale nejsou patrné příznaky a sliznice tenkého střeva je normální.

Příznaky

Konkrétní příznaky dělíme u manifestní celiakie na **gastrointestinální**, tj. přímo související s trávícím traktem a **non-gastrointestinální**, tj. příznaky související s jinými orgánovými soustavami.

Zejména u dětí se objevují průjmy, začínají v době ukončení kojení a nasazování potravin obsahujících lepek do výživy. Kromě **průjmů** se objevuje výškové a váhové **neprospívání**. poměrně často bývají přítomny **bolesti a křeče břicha**.

U starších jedinců mohou průjmy ustat, někdy bývá popisována i paradoxní zácpa. Celiakie se nicméně projevuje druhotnými komplikacemi, zejména důsledky poruchy vstřebávání různých sloučenin. Porucha vstřebávání železa vede ke vzniku **chudokrevnosti**, která některé jedince doprovází celý život až do diagnózy a nasazení bezlepkové diety. Nedostatek vitaminů skupiny B může mít více příznaků, udávají se například **bolavé koutky úst**, **zánět jazyka**, únava apod. Nedostatek vitaminu B12 nadále zhoršuje **chudokrevnost**. Nedostatek vápníku a případně zhoršený příjem vitaminu D ovlivňuje metabolizmus kostí a může vyvolat předčasnou **osteoporózu**. Malabsorpce tuků je spojena s objemnou, páchnoucí a **nažloutlou stolicí** a souběžně vede ke zhoršení vstřebávání vitaminů rozpustných v tucích (A, D, E. K). U velmi vážných forem celiakie můžeme pozorovat i výrazné snížení vstřebávání bílkovin, což může ve výjimečných případech vyvolat hypoalbuminemické **otoky** končetin a **ascites** (voda v břiše). U žen s neléčenou celiakií jsou pozorovány **poruchy menstruace**, kromě toho mívají **sníženou plodnost**.

Shrnutí:

Malabsorpce železa – vzniká sideropenická anemie

Malabsorpce vitaminů skupiny B – chudokrevnost, bolavé koutky úst, záněty jazyka apod.

Malabsorpce vápníku a vitaminu D – osteoporóza, lomivost kostí

Malabsorpce bílkovin – snížené množství bílkovin v krvi, narušená imunita, otoky, ascites

Malabsorpce tuků – objemné páchnoucí žlutavé stolice

Amenorea, **neplodnost** u žen

Duhringova herpetiformní dermatitida

Zcela speciální formou projevu celiakie je **Duhringova herpetiformní dermatitida**. Může doprovázet střevní projevy, nebo existovat samostatně. Znovu opakuji, že je považována za formu a nikoliv komplikaci celiakie.

Je způsobena reakcí autoprotilátek proti **epidermální** (kožní) **tkáňové transglutamináze**. Podráždění kůže se, jak napovídá název, projeví výsevem zarudlého svědivého ekzému s drobnými puchýřky. Nejvíce postiženy bývají lokty, kolena, hýždě, obličej, krk a trup. Diagnóza se stanoví klasicky sérologickým potvrzením protilátek anti-EMA a anti-tTG (viz. diagnostika celiakie) a biopsií z kožního ložiska. Vyšetření začátku tenkého střeva – dvanáctníku – pomocí endoskopického přístroje (gastroskopie) s odběrem slizničních vzorků se doporučuje taktéž, neboť je cenné zhodnotit tíži postižení střevní sliznice. Léčba je klasická – **bezlepková dieta**, která vede do několika týdnů k vymizení obtíží. V akutní fázi se podávají léky ze skupiny sulfonů (**dapson**).